

Optometrista profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – optometrists.
2. Profesijas kods – 2267 01.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – piektais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:

– optometrists veic primāro redzes aprūpi, novērtē vispārējo klienta veselības stāvokli, redzes funkciju un redzes orgānu struktūru, izpilda redzes refraktīvo un funkcionālo anomāliju diagnostiku, nozīmē, izgatavo un pielāgo optiskos redzes palīg līdzekļus (brilles, kontaktlēcas vai speciālos līdzekļus), īsteno redzes terapiju, lai atjaunotu sabalansētu redzes sistēmas stāvokli, un darbojas redzes profilaksē un ergonomikā.

Optometrists var darboties iestādēs, kas sniedz primārās redzes aprūpes pakalpojumus, vai kā pašnodarbināta persona, vai kā individuālais komersants.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja pieņemt lēmumus, klīniski spriest un izteikt spriedumu, lai noteiktu klienta redzes stāvokļa diferenciālo, provizorisko vai galīgo diagnozi, interpretējot redzes stāvokļa izmaiņas klīniskajos izmeklējumos un redzes testos, kā arī dinamikā, ņemot vērā indivīda sociālo un kultūras fonu.

2. Spēja izvēlēties klienta redzes refraktīvo defektu korekcijas veidu, kas ir saskaņā ar esošajām redzes korekcijas metodēm optometrijā, un noteikt prioritātes, kas atbilst katra klienta individuālajām vajadzībām, mērķiem un vērtībām.

3. Spēja izglītēt klientu un sniegt vispusīgu primāro redzes aprūpi visu vecumu klientiem, ievērojot pašreizējo koncepciju par redzes refraktīvo defektu korekciju.

4. Spēja izrādīt rūpes un interesi par klientu.
5. Spēja apzināties, ka visām mijiedarbībām, ieskaitot diagnozi, refraktīvā defekta korekcijas plānošanu un korekciju, jāatbilst klienta interesēm.
6. Spēja sazināties valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.
7. Spēja izprast un apzināties morālo un ētisko atbildību, nodrošinot aprūpi individuāliem klientiem un iedzīvotājiem kopumā, ievērojot normatīvos aktus, kas saistīti ar optometrista praksi.
8. Spēja noteikt psiholoģiskos un sociālos faktorus, kas izraisa un uztur redzes problēmas, pareizi tās diagnosticēt, koriģēt redzi vai klientu nosūtīt pie cita speciālista.
9. Spēja nodrošināt humānu un līdzietīgu attieksmi pret visiem klientiem un praktizēt profesionāli godīgi, izraisot uzticību.
10. Spēja ievērot klienta tiesības un pienākumus, nodrošinot datu konfidencialitāti.
11. Spēja nodrošināt klienta primāro redzes aprūpi iespējami visaugstākajā kvalitātē.
12. Spēja komunicēt ar klientu, viņa ģimeni un tuviniekiem, kā arī citiem speciālistiem, kas iesaistīti klienta aprūpē.
13. Spēja bez aizspriedumiem respektēt klientus un kolēģus.
14. Spēja sniegt informāciju un profesionālās zināšanas gan klientam, gan citiem speciālistiem kā mutiski, tā rakstiski, ieskaitot prasmi vienoties, kā arī izteikt un saņemt konstruktīvu kritiku.
15. Spēja meklēt profesionālās izaugsmes iespējas, lai nodrošinātu un uzturētu pastāvīgu augsta līmeņa klīnisko kompetenci un zināšanas atbilstoši jaunākajai informācijai.
16. Spēja uzņemties atbildību par profesionālās darbības rezultātiem, kritiski novērtēt savas profesionālās zināšanas, nepilnības un meklēt profesionālu informāciju šo trūkumu novēršanai.
17. Spēja uzturēt profesionālās attīstības un kompetences līmeni, turpinot izglītoties mūža garumā.

18. Spēja ievērot regulējošo normatīvo aktu prasības, kas attiecas uz primāro redzes aprūpi.

19. Spēja komunicēt un sastrādāties ar citiem komandas locekļiem, kas veic primāro redzes aprūpi.

20. Spēja organizēt, nodrošināt un uzturēt drošu darba vidi, pievēršot īpašu uzmanību infekcijas kontroles pasākumiem.

21. Spēja apzināties nepieciešamību rūpēties par paša veselību, iespējamo arodslimību attīstību un ievērot ergonomikas principus darba laikā.

22. Spēja nodrošināt un sekot, lai arī pārējie darba kolēģi ievērotu darba drošību un rūpētos par veselības saglabāšanu.

23. Spēja veicināt savas profesijas prestižu un savā darbā ievērot ētikas principus.

24. Spēja novērtēt un pareizi rīkoties nekompetentas un neētiskas rīcības gadījumā, palīdzot kolēģiem un klientiem.

25. Spēja orientēties tiesību un administratīvajos jautājumos, kas ietekmē primāro redzes aprūpi.

26. Spēja nodrošināt darba tiesisko attiecību normu ievērošanu.

27. Spēja nodrošināt darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi.

28. Spēja izprast audita nepieciešamību, organizēšanas un optikas vadīšanas jautājumus.

29. Spēja izmantot mūsdienu informācijas tehnoloģijas dokumentācijai, izglītības turpināšanai, komunikācijai, informācijas apstrādei un izmantošanai saistībā ar primāro redzes aprūpi.

30. Spēja veikt pētījumus ar zinātnisku vērtību optometrijā.

31. Spēja kritiski novērtēt publicētos zinātniskos pētījumus redzes zinātnē un klīniskajā optometrijā un izmantot šo informāciju, lai uzlabotu klientu aprūpes kvalitāti.

32. Spēja izmantot pieredzi, zināšanas un zinātniskās metodes, lai kontrolētu klienta redzes sistēmas problēmas.

33. Spēja plānot stratēģiju, lai paredzētu, novērstu un labotu trūkumus klienta redzes higiēnā.

34. Spēja izvēlēties atbilstošas redzes terapijas iespējas un novērtēt redzes terapijas rezultātus.

35. Spēja izprast savstarpējo saistību starp acs slimībām un klienta redzes veselību.

36. Spēja izprast preventīvo pasākumu nozīmīgumu sabiedrībā.

37. Spēja apzināt sociālos, kultūras un vides faktoros, kas veicina veselību vai slimību.

38. Spēja organizēt un iesaistīties kolēģu un studējošo izglītošanā.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Ievākt un dokumentēt aptverošu anamnēzi.

2. Izvēlēties optimālu redzes sistēmas novērtēšanas plānu.

3. Lietot redzes funkciju un redzes orgāna struktūru novērtēšanas metodes.

4. Dokumentēt un interpretēt redzes novērtēšanas rezultātus.

5. Izvērtēt esošā redzes korekcijas līdzekļa atbilstību klienta vajadzībām.

6. Noteikt un nozīmēt optimālu redzes korekcijas līdzekli un redzes aprūpes plānu.

7. Pielāgot un izrakstīt redzes speciālos palīg līdzekļus vājredzīgu klientu vajadzībām.

8. Izskaidrot klientam saprotamā veidā redzes pārbaudes rezultātus un izvēlēto redzes aprūpes plānu.

9. Izstrādāt, realizēt un uzraudzīt redzes terapiju indivīda vajadzībām.

10. Komunicēt ar klientu, tai skaitā bērnu, klienta ģimeni, tuviniekiem un citiem redzes aprūpes procesa dalībniekiem.
11. Informēt klientu par brillu lēcu materiāliem, optiskajiem dizainiem un to iespējām konkrētu redzes refraktīvo defektu korekcijai.
12. Sniegt informāciju par kontaktlēcu, ortokeratoloģijas pielietošanas iespējām redzes refraktīvā defekta korekcijai.
13. Ar savu pozitīvo attieksmi mazināt klienta bailes no redzes korekcijas līdzekļa un psiholoģisko stresu.
14. Izglītēt klientu par redzes procesu etioloģiju un profilaksi, mudināt klientu uzņemties atbildību par kvalitatīvas redzes saglabāšanu.
15. Izmantot redzes veselības veicināšanas un acs slimību novēršanas principus.
16. Iepazīstināt klientu ar kaitīgiem ieradumiem, kas ietekmē redzes veselību.
17. Novērtēt sociālos, kulturālos un apkārtējās vides faktoros, kas sekmē veselības vai slimības veidošanos.
18. Orientēt sabiedrību redzes veselības profilaksei.
19. Informēt klientu par redzes higiēnas ievērošanas nepieciešamību, īpaši izdalot kontaktlēcu lietošanas jautājumus.
20. Izskaidrot pareiza apgaismojuma un darbavietas ergonomikas nozīmi redzes veselības uzturēšanā.
21. Nodrošināt pirmās palīdzības pasākumus.
22. Strādāt komandā un veidot koleģiālas attiecības.
23. Spēt pieņemt racionālus lēmumus un uzņemties atbildību par pieņemtajiem lēmumiem.
24. Strādāt precīzi un radoši.
25. Pārvaldīt valsts valodu.
26. Pārvaldīt divas svešvalodas vismaz saziņas līmenī.

27. Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

28. Ievērot darba tiesisko attiecību noteikumus.

29. Ievērot darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības noteikumus.

30. Izmantot informācijas tehnoloģijas savas darbības veikšanai.

31. Rīkoties atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas saistīti ar optometrista praksi un ētikas normām.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:

- 1.1. cilvēka bioloģija;
- 1.2. medicīniskā ģenētika;
- 1.3. epidemioloģija;
- 1.4. biostatika;
- 1.5. vispārīgā farmakoloģija;
- 1.6. mikrobioloģija un imunoloģija;
- 1.7. organiskā ķīmija;
- 1.8. filozofiskā antropoloģija;
- 1.9. fizika;
- 1.10. medicīniskā bioķīmija.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

- 2.1. histoloģija;
- 2.2. cilvēka anatomija;
- 2.3. cilvēka fizioloģija;
- 2.4. vispārīgā patoloģija;
- 2.5. redzes neirofizioloģija;
- 2.6. acs mikrobioloģija;
- 2.7. acu slimības;
- 2.8. acs farmakoloģija;
- 2.9. ortoptika;
- 2.10. acu ķirurģija;
- 2.11. redzes sistēmas ģenētiskā patoloģija;
- 2.12. acu implantanti;

- 2.13. fizikālā, ģeometriskā optika;
- 2.14. sabiedrības veselības organizācija un aprūpe, normatīvie akti veselības aprūpē;
- 2.15. primārās redzes aprūpes sociālie aspekti;
- 2.16. redzes higiēna;
- 2.17. vides medicīna;
- 2.18. ekonomika un uzņēmējdarbība;
- 2.19. profesionālie termini valsts valodā un vismaz divās svešvalodās;
- 2.20. informācijas tehnoloģijas.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas pielietošanas līmenī:

- 3.1. saskarsmes psiholoģija;
- 3.2. redzes (oftalmiskā) optika;
- 3.3. acs anatomija;
- 3.4. acs fizioloģija;
- 3.5. redzes fizioloģija;
- 3.6. redzes uztvere;
- 3.7. binokulārā redze un acu kustības;
- 3.8. redzes refraktīvo defektu diferenciāldiagnostika;
- 3.9. redzes sistēmas traucējumu diferenciāldiagnostika;
- 3.10. kontaktkorekcija;
- 3.11. vājredzības korekcija;
- 3.12. bērnu optometrija;
- 3.13. redzes slimību profilakse;
- 3.14. redzes ergonomika;
- 3.15. optiskie materiāli;
- 3.16. optometriskie instrumenti;
- 3.17. pirmā palīdzība;
- 3.18. valsts valoda;
- 3.19. divas svešvalodas saziņas līmenī;
- 3.20. normatīvie akti, kas saistīti ar optometrista praksi;
- 3.21. profesionālā ētika;
- 3.22. vides aizsardzība;
- 3.23. darba aizsardzība;
- 3.24. darba tiesiskās attiecības.

Optometrista profesijas standarta izstrādes darba grupa:

- Gunta Krūmiņa – Latvijas Universitāte, profesore, Optometrijas un redzes zinātnes nodaļas vadītāja, optometriste;
Aiga Švēde – Latvijas Universitāte, docente, SIA "Optometrijas centrs" optometriste;
Anda Balgalve – SIA "Spīdolas optika" acu ārste, optometriste;
Lilita Apsīte – Bērnu klīniskā universitātes slimnīca acu ārste, SIA "Optometrijas centrs" optometriste;
Vitolds Grabovskis – SIA "Optometrijas centrs", valdes priekšsēdētājs;
Ivars Lācis – Latvijas Universitāte, profesors *emeritus*.

Optometrista profesijas standarta izstrādes darba grupas konsultanti:

- Fēlikss Lūkins – SIA "Lūkina un Lūkins", acu ārsts
Skaidrīte Purviņa – RAKUS klīnika "Biķernieki" acu ārste

Optometrista profesijas standarta eksperti:

- Veselības ministrija
Latvijas acu ārstu asociācija
Latvijas Ārstu biedrība